

Besti rahwa mängutükid

II.

Lorupillile ehk sõrmilisele, wilespillile, jarwele ja wiinulile.

Kogunud ja korraldanud T. Allikas.

Wäljandis, H. Leake'le raamatukaupluse kirjastus.

Hind 25 kop.

Besti rahwa mängutükid

II.

Lorupillile ehk sõrmilisele, wilespillile, jarwele ja wiinulile

Kogunud ja korraldanud

T. Allikas.

Wäljandis. Trükitud H. Leake'le raamatukaupluse kulus.

(7)

1905. a.

Gessõna.

Rahwa muinasjutud, laulud ja mängutised on rahwa hingeelu peegel; nende läbi võime rahvast tunda ja mõista.

Kangetest Kalewitest kõige tähtsam Gesti ennemuistse jutu järele oli Wanemuine. Kui tema midagi ette mängis ehk laulis, sellel oli mõju — kuulgi unustas oma kiiret tungi, wesi waigistas woolu — kõik loodus kuulas waitides ja tähelepanes, et temalt midagi omandada ja järeletegemiseks meele pidada. . .

Wanemuise jälgedesse püüdsiwad astuda Gesti rahwa mängijad ja lauljad; ka neil oli teadmisi, et räägi aga. Nemad oliwad meil endise aja hariduse tõstjad ja selle edendajad; neid oli kuulata, waadata ja järele teha; kui neist keegi külas, talus, pidudel või wabas looduses ülesastus midagi ettekandma, sääl, nagu rahwaul ütleb:

— „Küla siis kuulas külastile,
Talu neljatõllakile,
Küla lapsed laatsakile“ j. n. e.

Aga veel enam:

„Ei siis jõudnud ohjad hoida,
Ohjad hoida, köied köita,
Mehed mõttel meelitada,
Naesed naerul nõrgutada —
Külad jäiwad kuulamaie,
Mõisad mõtteid märkamaie“ j. n. e.

Naljamehed oliwad nad, et — naera aina. Nende ettekannete tagawara oli otsata, nagu rahwaul selle kohta lausub:

„Kodu mina jätsin koti täie,
Manu wõtsin mati täie.

Aga see mati täis oli nii suur, et:

Saab sest böksa ütelda,
Kukeni sest kuulutada,
Kolmeks päewaks korrutada
Pulgaks ajaks harutada“ j. n. e.

Kui tuligi wast puudus — kodus oli ju koti täis.

Räesolew raamat on esimene, kes rahwapiilli mängutisi, mida küla mängumehed kuni meie ajani kandnud, kirjeldab.

Siin leidub neid muinas-, test- ja uuemaegseid, nagu igati, kes Gesti muusika iseloomu tunneb, näeb. Lühikesed ja kitsa käigulised on nad, esitaks, et rahwapiillid laialisemat ei luba, ja teiselt, et nõnda juba harjunud olid; aga igal pisemalgi liiwateral on oma raskusline väärtus, iga suur on pisikestest koos, ja sageasti peitub väikeses kogus suur ja wägew olemus, kui teda sääl tuntakse, temast arusaadakse ja temaga rahul olla osatakse.

Et ise rahwapiillide mängija olen, selle pärast oli mul võimalik käesolewaid mängutisi nõnda nootidesse panna, kudas mängumehed neid mängida armastasiwad.

Gestis rahwapiillidel, see on sõrmilisel, torupilil, wilespillil ja sarwel, nootisid enne ei olnud, selle pärast oli mul see esimene töö ka raskem.

Torupilil kottuhelide tutvustamiseks olen torude toonid esimeses mängutükis ülestähendanud, mille järele ka teistel mänguriistadel ehk muusikatooriga torupilil mängu õigesti kuuldawale võib tuua.

Torude toonid on nii, kudas noodis seisab; ka

ottaw tõrgemal ehk üks või kaks ottawi sügawamal, kudas kunagi torude pikkus lubas, kindlasti aga g ja d.

Wanad küla mängumehed mängisiwad siin leiduwaid mängutisi — mitte üksi elawa waimustusega, waid — ise ühes elades. Nemad mõistsiwad neid lühikesi lihtsaid mõtteid igawiisi teisendada, et nad mitmekordse lähimängimise järele igawatsgi ei läinud.

Igasuguseid teisendusi polnud ruumi puuduse pärast võimalik siia ülespanna, jääb, nagu harilikult mängija enese osawuse ja tahtmise hooletaks.

Nimed tükkide juures näitawad, kust ja kellele järelt siin leiduwad mängutükid üleskirjutatud olen.

Minge siis uuesti, teie, wanaaja wiisikesed, nüüdse aja õue helisema! Walage weel kord Gesti põue endist elawat isamaa- ja rahwuslist waimustuse-tuld ja tõmmake tulduma Gesti soontes endist wägilaste wõit!

Aratage Gestis elule kange Kalewite waim ja hüüdke weel kord Wanemuise kandle kõlinal tema laste põue põkkuma!

Täitke Gesti südant Wanemuise waimu- ja wõimuga!

25. sept. 1905.

G. Allikas.

A. Mängutükid torupillil ehk sõrmisisel.

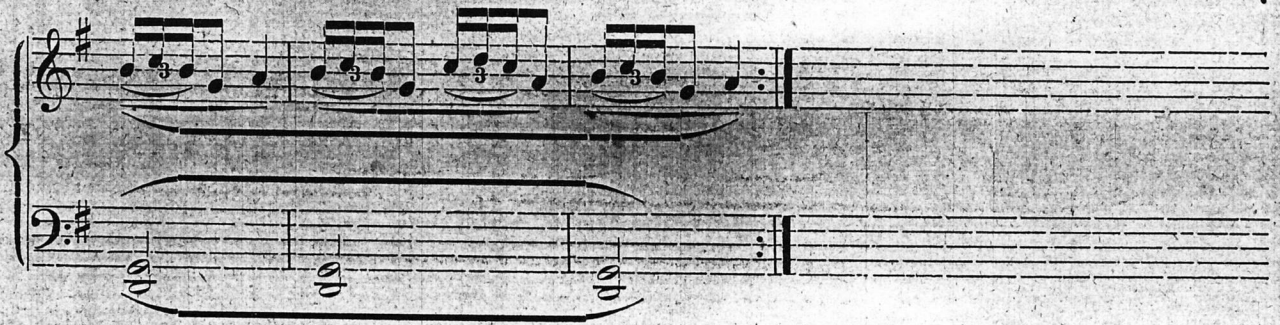
(Sõrmisisel saab ühti wiisi häält (melodia) mängida, sest et sellel torusid ei ole. Kõige wiinuliga torupilli kõlasid mängida on parem kui mängutükid d buri mõeldakse.)

1. Torupilli lugu.

(Laiemalt tuntud).

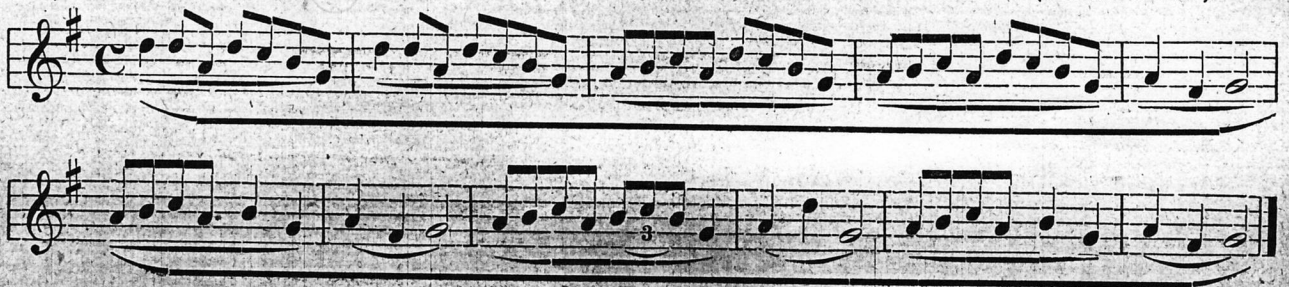
First system of musical notation for '1. Torupilli lugu'. It consists of two staves: a treble staff with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature, and a bass staff with a key signature of one sharp (F#). The treble staff contains a melody of eighth and sixteenth notes, while the bass staff contains a simple harmonic accompaniment of quarter notes. The system concludes with a double bar line and repeat dots.

Second system of musical notation for '1. Torupilli lugu'. It continues the two-staff format from the first system. The treble staff features more complex rhythmic patterns, including triplets and sixteenth notes. The bass staff continues with the harmonic accompaniment. The system concludes with a double bar line and repeat dots.

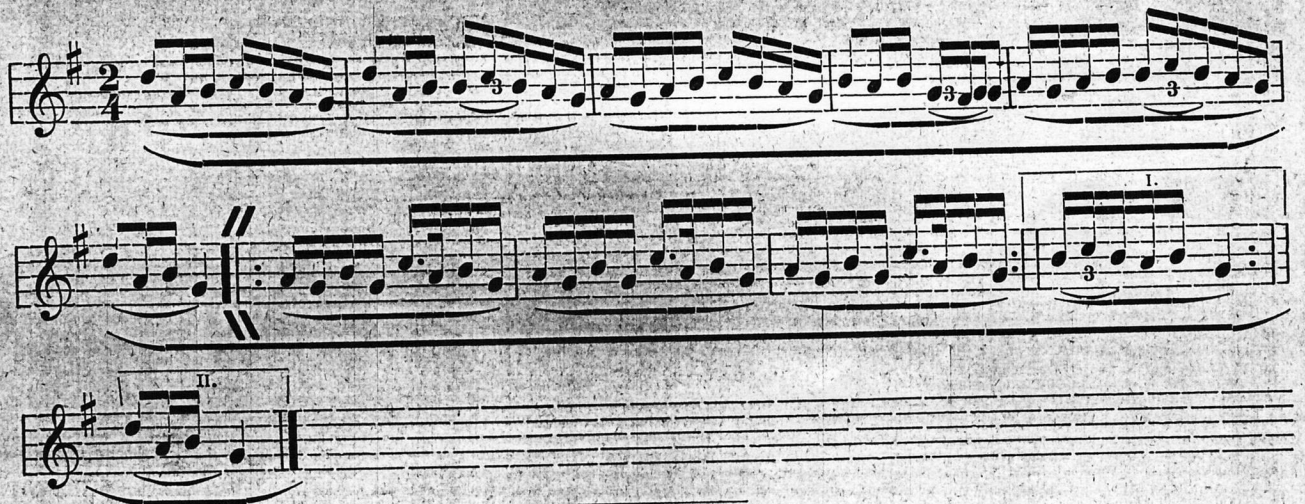
2. Wanapagana lehepilli lugu.

(Vaiemalt tuntub.)

3. Wägi läheb Ramburgi.

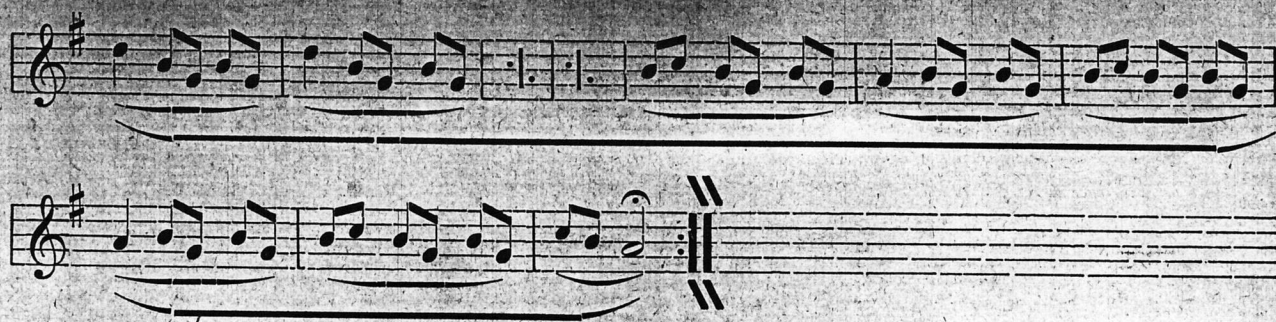
(Vaiemalt tuntub.)

4. Wals.

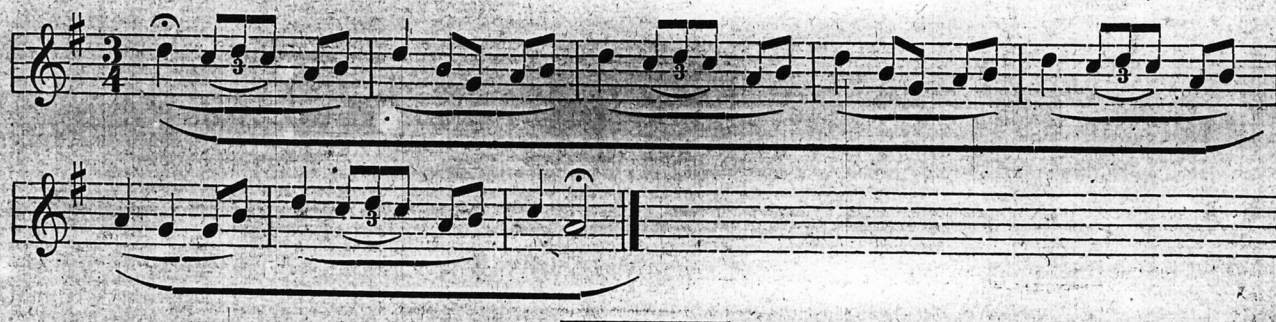
(Suhan Bruden'i järel, Paritalt.)

5. Metsa kaja.

(S. Bruben'i järelle.)

B. Mängutükid sarmel.

6. Tantsu-lugu.

(Suhan En'i järelle, Olustvere Kullst.)

7. Kudas kariapoiss koju tuleb.

(S. En'i järelle.)

8. Koti-Mardi lugu.

(Ado Grünberg'i järel, Västemõisa Poolakal.)

9. Pill ütleb et — pidu lõpeb.

(Vaiemalt tuntub.)

10. W a l s.

(Mart Lefš'i järel, Västemõisaft.)

C. Mängufükid wilespillil.

13

11. Wilespilli lugu.

(S. En'i järel.)

12. Polka.

(S. En'i järel.)

13. Harjaklase lugu.

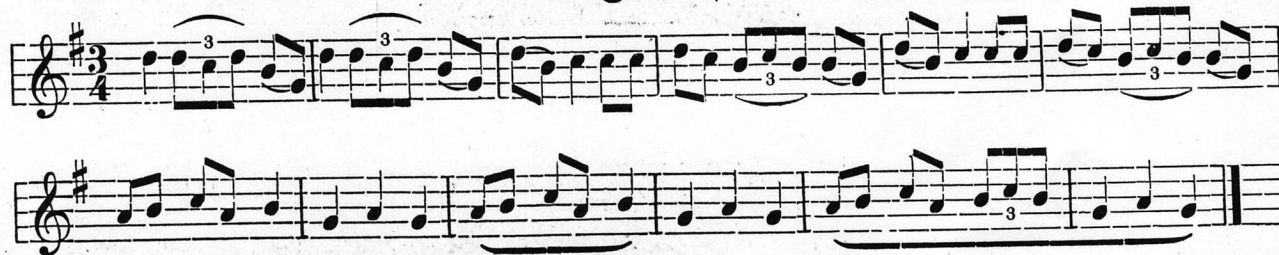
(Juhan Lill'i järel, Hõlstreft.)

14

14. Wals.

(Tõnis Soosaar'e järel, S. Rõpu Wibal.)

15. Wiluwere wals.

(A. Grünberg'i järel.)

D. Mängutükid wiisil.

(Uuemaegsed mängutükid, kogutud ja üleskirjutatud Wiisjandi ümbrusest.)

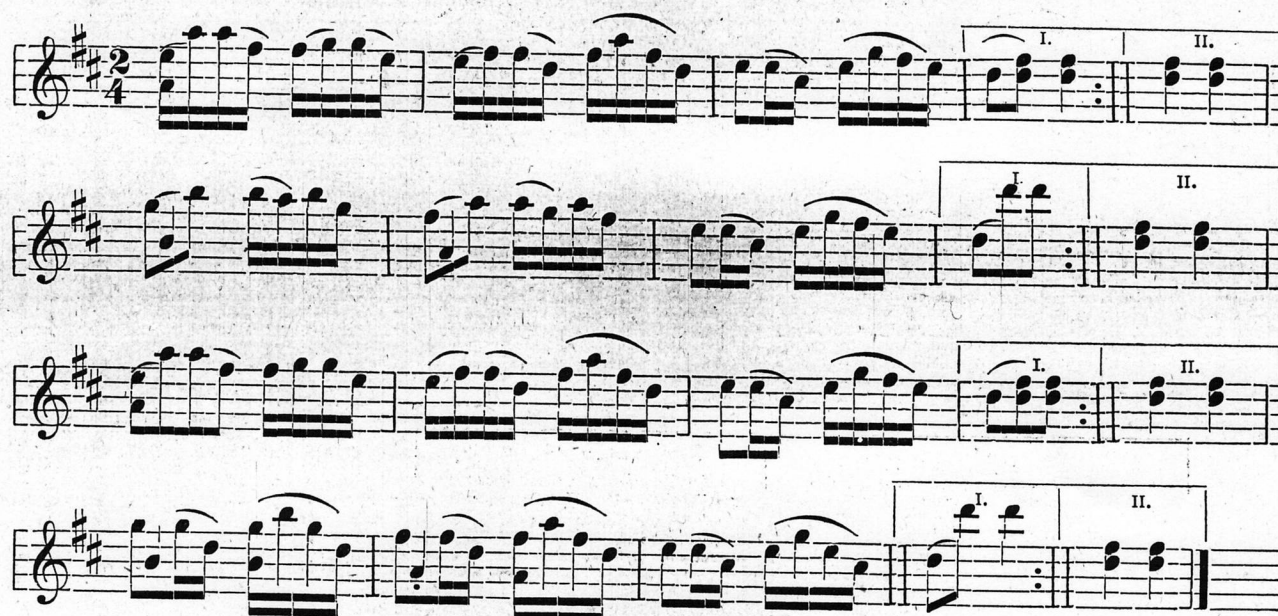
16. Labajala wals.

17. Mars - Polka.

18. Polka.

19. Polka.

20. Polka.

S. Leoke'se kirjastusel ilmunud uued soovitavad raamatud:

Õesti rahwa mängutükid II Sind 15 kop. Õesti Naissõnletajate Album (liht.) " 30 " Ena, tädi tuleb! Jutustad lood lastele " 10 " Erast ja Leonid. Kaks karakterit " 15 " Hirmus — auus — jüüdlane. Lõbum. 1 w. " 25 " Hää õde. Laste näitem. 1 w. " 25 " Jagavene mõitus " 65 " Jahi raamat " 12 " Järt-järgult ehk hirmus unenägu. 5 järg " 45 " Jõulu ootel. Näitemäng lastele 1. waatuses " 12 " Jagavese õnnistuse pärlid " — " Kleptomani ehk varguse tõbi. Lõbum. 1 w. " 35 " Kodu-kalender iga aasta jaoks " — " Kanade pidamine " 10 " Keisri Aleksandri III. elu ja valitus " 20 " Kodusel kolbel " 25 " Koguni kogemata kombel. Näti 1 järgus " 25 " Kännud ja käbid. Näti 1. waatuses " 30 " Lamba liha. Näti 1. waat. " 30 " Leib. Laste näitem. lauludega ja tantsuga " 20 " Looduse saladuse mõit, III—XII. a. " 30 " Lyhli. Elviira Willmann'i 4 w. näitemäng " 50 " Lõbus naaber " 15 " Sumememm. Alupäralt. näitem. 3 w. " 35 "	Lubajala walsid wiitule. I. Sind 10 kop. Maria Madli. Näitem. lastele " 15 " Mees mehe vastu " 150 " Mängu aed I. " 15 " Murdunud. 4 w. näitemäng. " 50 " Mõisawalitseja saladus. 4 järg. lõbum. " 40 " Näitemängija I. rmt. " — " — II. rmt. " 10 " Põhjas. M. Gorkij 4 w. Bildid r. elust. " 50 " Põllupidaja kasja-pädraamat " 10 " Pühade külaline " 12 " Saksa keele kool I. anne " 20 " — II. anne " — " Surnud mõeras " 35 " Ta'me tulek. Laste näitem. 1. waatuses " 10 " Tähe pojal. Jõulu nali nootidega " 12 " Uue aasta algul. Jõulu õhtu laulumäng " 10 " Uju ja looda. Näiti. pilt ühes waatuses. " 20 " Uus laste lõbu I. anne " 10 " Wiguriwänt 100 pildiga " — " Wene salafuulaja mälestused " 20 " Wale palt. Algup. laste näitem. 1 w. " 30 " Õmaja. Näti 4 w. näitem. " 50 " XIX. aastajada III. anne " 50 "
---	--